

**TA'LIMiy TAQDIMOTLARDA ANIMATSIYA EFFEKTLARIDAN
FOYDALANISH VA NAMOYISH JARAYONINI BOSHQARISH
METODIKASI**

Mualliflar: Abdumo'minov Burxonjon Sunnatillo o'g'li ,

Jabborova Gulsevar Alisherovna

Choriyeva Zarina Rustamovna

Termiz davlat pedagogika instituti

E-mail: b.abdumominov@tdpi.uz

Annotatsiya Mazkur maqolada multimediamiy taqdimotlar yaratishda animatsiya va tranzitsiya (o'tish) effektlarining didaktik ahamiyati tahlil qilingan. Microsoft PowerPoint dasturi misolida animatsiyalarning turlari (kirish, urg'u berish, chiqish, harakat yo'li) va ularning talaba diqqatini jalb qilishdagi o'rni o'rganilgan. Shuningdek, maqolada taqdimot namoyishini professional boshqarish vositalari, jumladan, "Suxandon rejimi" (Presenter View), giperhavolalar va klaviatura yorliqlaridan foydalanishning texnik va psixologik jihatlari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Taqdimot, animatsiya, tranzitsiya, PowerPoint, namoyishni boshqarish, Presenter View, vizual idrok, kognitiv yuklama, interfaol slayd.

Abstract This article analyzes the didactic significance of animation and transition effects in creating multimedia presentations. Using Microsoft PowerPoint as an example, the types of animations (entrance, emphasis, exit, motion paths) and their role in attracting student attention are studied. Furthermore, the article highlights the technical and psychological aspects of professional presentation management tools, including "Presenter View," hyperlinks, and the use of keyboard shortcuts.

Keywords: Presentation, animation, transition, PowerPoint, slideshow management, Presenter View, visual perception, cognitive load, interactive slide.

Bugungi kunda pedagogik faoliyatni taqdimotlarsiz (prezentatsiyalarsiz) tasavvur qilib bo'lmaydi. Biroq, ko'p hollarda taqdimotlar statik rasmlar va matnlar yig'indisidan iborat bo'lib qolmoqda yoki aksincha, ortiqcha "bezakli" animatsiyalar bilan to'ldirilib, asosiy mazmundan chalg'itmoqda. R.Mayerning kognitiv yuklama nazariyasiga ko'ra, **animatsiya** – bu shunchaki bezak emas, balki o'quvchi diqqatini boshqarish vositasidir. Maqolaning maqsadi taqdimotni jonlantirish (animatsiya) va uni auditoriyada samarali namoyish qilish (demonstratsiya) texnologiyalarini ilmiy-amaliy jihatdan ochib berishdir.

PowerPoint va shunga o'xshash dasturlarda animatsiyalar asosan 4 guruhga bo'linadi va har birining o'z pedagogik vazifasi bor:

1. **Kirish effektlari (Entrance):** Obyektning slaydga kirib kelishi.
 - *Pedagogik maqsadi:* Ma'lumotni qismlarga bo'lib uzatish (dozialash). Masalan, ro'yxatdagi 5 ta bandni birdaniga emas, o'qituvchi gapirgan sari bittadan chiqarish talabani chalg'itmaydi.
2. **Urg'u berish effektlari (Emphasis):** Slayddagi mavjud obyektning o'zgarishi (rangi, o'lchami, tebranishi).
 - *Pedagogik maqsadi:* Diqqatni jalb qilish. Masalan, murakkab chizmada aynan muhokama qilinayotgan detalni kattalashtirish (Grow/Shrink) yoki rangini o'zgartirish.
3. **Chiqish effektlari (Exit):** Obyektning slayddan yo'qolishi.
 - *Pedagogik maqsadi:* Ekranni tozalash. Muhokama qilib bo'lingan va endi kerak bo'lmaydigan ma'lumotlarni olib tashlash orqali vizual shovqinni kamaytirish.
4. **Harakat yo'llari (Motion Paths):** Obyektning belgilangan traektoriya bo'ylab harakatlanishi.

Pedagogik maqsadi: Jarayonlarni modellashtirish. Masalan, fizikada sharning harakati yoki geografiyada daryo oqimini ko'rsatish.

Animatsiya slayddagi elementlarga tegishli bo'lsa, tranzitsiya – bu bir slayddan ikkinchisiga o'tish jarayonidir. Ta'limda **"Morph" (Transformatsiya)** o'tish effekti inqilobiy o'zgarish yasadi. Bu effekt yordamida bir slayddagi obyektlar

ikkinchi slaydga silliq o'zgarib o'tadi, bu esa jarayonlarning uzluksizligini tushuntirishda juda samarali.

Taqdimot tayyor bo'lgach, uni namoyish qilish pedagogdan alohida mahorat talab qiladi. Boshqaruvning quyidagi texnik usullari mavjud:

- **Suxandon rejimi (Presenter View):** Proyektorda faqat slayd ko'rinadi, o'qituvchining noutbukida esa keyingi slayd, vaqt va maxsus eslatmalar (notes) ko'rinib turadi. Bu o'qituvchiga qog'ozga qaramasdan, auditoriya bilan yuzma-yuz ishlash imkonini beradi.

- **Navigatsiya va boshqaruv tugmalari:** Professional taqdimotda o'qituvchi sichqonchaga bog'lanib qolmasligi kerak. Klaviatura imkoniyatlari:

- **"B" (Black):** Ekranni qoraytirish (talabalar diqqatini slayddan o'qituvchiga qaytarish uchun).

- **"W" (White):** Ekranni oqartirish (doska sifatida foydalanish uchun).

- **"Ctrl+P" (Pen):** Slayd ustiga yozish yoki chizish rejimiga o'tish.

- **Mavzulashtirilgan namoyish (Custom Shows):** Bitta katta taqdimotdan turli auditoriyalar uchun (masalan, 1-kurslar va magistrilar uchun) alohida kichik namoyishlar to'plamini yaratish.

XULOSA

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, animatsiya va namoyishni boshqarish vositalari o'qituvchining "raqamli notiqlik" mahoratini belgilovchi omillardir.

1. **Me'yor tamoyili:** Animatsiya taqdimotni bezash uchun emas, balki tushuntirishni osonlashtirish uchun ishlatilishi shart. Ortiqcha harakatlar "vizual chiqindi" hisoblanadi.

2. **Boshqaruv erkinligi:** O'qituvchi taqdimotning "quli" bo'lib qolmasligi, ya'ni slaydlar ketma-ketligiga majburan bo'ysunmasligi kerak. Gipervaholalar va boshqaruv tugmalari orqali dars jarayoniga moslashuvchanlik kiritish lozim.

3. **Presenter View:** Ushbu rejimdan foydalanish o'qituvchiga vaqtni nazorat qilish va dars ssenariysidan chiqib ketmaslikda katta yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash to'g'risida. PF-6079. 2020.
2. Abduqodirov A.A., Pardaev A.H. Masofali o'qitish nazariyasi va amaliyoti. — T.: Fan, 2009.
3. Moore, M. G., & Kearsley, G. Distance Education: A Systems View of Online Learning. Wadsworth Publishing, 2011. (Masofaviy ta'lim menejmenti klassikasi).
4. Simonson, M., Smaldino, S., & Zvacek, S. Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education. 2014.
5. B.S. Abdumominov, R.Sh. Mamatmurotov, & M.X. Karimova (2024). TA'LIMDA KENGAYTIRILGAN BORLIQ(AR) TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH. Inter education & global study, (4 (1)), 30-36.
6. Abdum minov , BS li, & Nuraliyeva , FA qizi. (2023).DASTURLASH TILLARI VA ULARNI RGANISHNING ZIGA XOS JIHATLARI. OLIM , 1 (28), 309 314
7. Abdum Minov, B. S. O. G. L., Musurmonov, Y. X. O., & Qambarov,B. P. O. (2023). TA LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH DAVR TALABI. Oriental renaissance: Innovative, educational,natural and social sciences, 3(3), 1017-1019.
8. Abdumo'minov, B. va Iroda, S. (2024). MEDIASAVODXONLIK VA AXBOROT MADANIYATIDA KOMPYUTER GRAFIKASI. ILM FAN XABARNOMASI , 1 (2), 540-542.
9. Sunnatillo o'g', B. A. M. (2024). TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR. PEDAGOGIK ISLOXOTLAR VA ULARNING YECHIMLARI , 1 (1), 145-145.
10. Sunnatillo o'g', BAM (2024). PYTHONDA KICHIK DASTUR TAYYORLASH. ILM-FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI , 2 (2), 164-